

المؤتمر العالمي:
تعليم الفتيات في المجتمعات المسلمة: التحديات والفرص
The International Conference on: Girls' Education in Muslim Communities:
Challenges and Opportunities

بیانیه اسلام آباد در راستای آموزش
دختران در جوامع مسلمان
منتشر شده توسط

کنفرانس جهانی آموزش دختران در جوامع مسلمان: چالش‌ها و فرصت‌ها

۱۱-۱۲ رجب ۱۴۴۶ هـ / ۱۱-۱۲ ژانویه ۲۰۲۵ م

سپاس خداوند بزرگ و درود و سلام بر پیامبر او، خاندان پاک و یاران وفادارش باد، اما بعد: این بیانیه از پایتخت پاکستان، اسلام‌آباد، و به نام تمامی ملت‌های مسلمان با تمام مذاهب و فرقه‌هایشان منتشر می‌شود. در این رویداد محترم نخست‌وزیر جمهوری اسلامی پاکستان، جناب آقای محمد شهباز شریف حضور یافتند.

در این نشست، جناب آقای دکتر شیخ محمد بن عبدالکریم العیسی، دبیرکل سازمان همبستگی جهان اسلام و رئیس انجمن علمای مسلمان که صاحب ابتکار آموزش دختران در جوامع مسلمان هستند، شرکت کردند. مفتیان، علمای برجسته و امامان جهان اسلام و کشورهای اقلیت‌های مسلمان نیز که به این ابتکار، نمایانگر حقیقت اسلام و حقوق بشر است، پاسخ داده‌اند.

جناب آقای حسن ابراهیم، دبیرکل سازمان همکاری اسلامی، که نماینده ۵۷ کشور عضو این سازمان است و از آن به‌عنوان بزرگ‌ترین سازمان بین‌المللی پس از سازمان ملل یاد می‌شود، نیز حضور داشتند.

سرکار خانم ملاله یوسف‌زی، فعال جهانی در حوزه آموزش دختران و برنده جایزه صلح نوبل، در این کنفرانس شرکت کردند.

جناب پروفیسور سامی شریف، دبیرکل اتحادیه دانشگاه‌های اسلامی، که نماینده دانشگاه‌های عضو این اتحادیه است و شامل برجسته‌ترین دانشگاه‌های دولتی و خصوصی در کشورهای اسلامی می‌شود، نیز حضور یافتند.

وزرای آموزش و آموزش عالی کشورهای اسلامی برای حمایت از این ابتکار و به‌منظور روشن کردن چهره واقعی اسلام، که همواره حامی آموزش دختران بوده است، بدون هیچ محدودیت یا شرط بازدارنده‌ای در این رویداد شرکت کردند.

پروفیسور فرانسیسکو روخاس آرافینا، رئیس دانشگاه صلح، که تنها دانشگاه وابسته به سازمان ملل است و تحت مدیریت افتخاری دبیرکل این سازمان قرار دارد، نیز در این نشست حضور داشتند.

همچنین جناب محمد عبد به یامی، مدیرکل اتحادیه خبرگزاری‌های کشورهای اسلامی (یونا)، که تمامی خبرگزاری‌های دولتی کشورهای اسلامی را شامل می‌شود، به همراه رؤسا و نمایندگان خبرگزاری‌های این کشورها که حمایت رسانه‌ای از این ابتکار را بر عهده داشتند، شرکت کردند.

این حضور گسترده و اتحاد مستحکم منجر به تدوین و تصویب این بیانیه تاریخی شد. این بیانیه به‌عنوان اقدامی عملی و موثر برای تضمین حقوق آموزشی دختران در جوامع مسلمان طراحی شد. در روز پایانی کنفرانس، با امضای توافق‌نامه‌های مهم میان نهادهای فعال در عرصه آموزش و حقوق بشر، اجرای این بیانیه رسماً آغاز شد. این توافق‌نامه‌ها با هدف تضمین حق آموزش دختران و گسترش فرصت‌های آموزشی در جوامع مسلمان تدوین شد. جناب نخست‌وزیر پاکستان، آقای محمد شهباز شریف، شخصاً از این ابتکار حمایت کردند. این اقدام در پاسخ به ابتکار جناب دکتر شیخ محمد بن

عبدالکریم العیسی، دبیرکل سازمان همبستگی جهان اسلام و رئیس انجمن علمای مسلمان، صورت گرفت: این کنفرانس جهانی با عنوان «آموزش دختران در جوامع مسلمان: چالش‌ها و فرصت‌ها» به‌عنوان نقطه عطفی در مسیر تأمین حقوق آموزشی دختران شناخته می‌شود. این نشست نشان‌دهنده عزم جدی جامعه جهانی برای رفع موانع آموزشی و ایجاد فرصت‌های برابر برای دختران در جوامع مسلمان است.

این ابتکار مسؤلیت بزرگ خود را در قبال ملت‌های مسلمان و ضرورت پیشرفت آنها را مد نظر قرار داده و تلاش دارد آموزش دختران را مطابق با مفهوم تمدنی اسلامی ارتقا داده و راه حل‌هایی مؤثر برای موانع موجود بیابد و با مفاهیم اشتباه مقابله کند.

و با الهام گرفتن از مفاهیم دو سند تاریخی «سند مکه مکرمه» و «سند ایجاد پل‌های ارتباطی میان مذاهب اسلامی» که از سوی سازمان همبستگی جهان اسلام صادر شده و مورد تأسیس اجماع علمای مسلمان قرار گرفته‌اند، از جوار قبله‌ی واحده‌شان «مکه مکرمه»، و آنچه در این اسناد به تأکید بر توانمندسازی زنان در آموزش در تمامی مراحل آن در چارچوبی متوازن که با طبیعت آنان هماهنگ باشد و طبق هدایت اسلام و ارزش‌های عالی آن است، و همچنین عدم اجازه به تعارض با آن یا حاشیه‌نشینی نقش زنان یا توهین به کرامت آن‌ها یا کاهش شأن آنان، سخن گفته شد.

نتایج جلسه خصوصی علمای برجسته و مفتیان بزرگ امت اسلامی و نمایندگان مجامع فقهی در روز جمعه دهم رجب سال ۱۴۴۶ هجری، در مرکز کنفرانس‌های اسلام‌آباد، پایتخت جمهوری اسلامی پاکستان، تحت ریاست جناب دبیرکل سازمان همبستگی جهان اسلام و رئیس انجمن علمای مسلمان، آقای دکتر شیخ محمد بن عبدالکریم العیسی، در راستای طرح ابتکاری «آموزش دختران در جوامع مسلمان» که از سوی سازمان همبستگی جهان اسلام مطرح شده است مورد اطلاع و بررسی قرار گرفت.

در این جلسه خصوصی که جمعی از مفتیان بزرگ و اعضای هیئت‌های علمای مسلمان و مجمع فقه اسلامی سازمان همبستگی جهان اسلام و مجمع فقه اسلامی بین‌المللی سازمان همکاری اسلامی حضور داشتند، به موضوعی پرداخته شد که مورد توجه و اهتمام جهان اسلام یعنی حق آموزش دختران: «بدون سقف محدود» و «بدون شرایط موانع» قرار گرفته است.

در پایان این جلسه، حاضران به این نتیجه رسیدند که آموزش زنان حقی مشروع و مورد اجماع علمای مسلمان است؛ بر اساس هدایت شرع که به جستجوی علم به‌عنوان فریضه‌ای بر هر مسلمان (چه مرد باشد چه زن) حکم کرده است. آن‌ها تأکید کردند که هیچ‌گونه محدودیتی برای این حق از نظر سن یا سطح یا رشته تحصیلی وجود ندارد و نباید هیچ‌گونه تحفظی در این خصوص به شریعت اسلامی نسبت داده شود، زیرا علمای امت اسلامی با تمام مذاهب و مدارس فقهی خود در گذشته و حال به مشروعیت آموزش زنان به‌طور مشابه با مردان اجماع دارند.

همچنین بر خطر تحریف معنای متون شرعی و مخالفت با اهداف والای آن‌ها برای توجیه هرگونه برداشت نادرست درباره آموزش زنان تأکید کردند. از جمله این برداشت‌های اشتباه، حمایت از

عادات و سنت‌ها یا اهداف دیگر است که چنین اقدام نادرستی بزرگ‌ترین جنایت در حق شریعت به شمار می‌آید.

با در نظر گرفتن و ارج نهادن به اهمیت استراتژیک و حیاتی گردهمایی این تنوع بی‌سابقه از رهبران دینی تأثیرگذار و متنوع اسلامی، به منظور پرداختن به این مسئله مهم که همچنان بدون راه حل قطعی دینی باقی مانده است، تأکید شد که هر مسئله‌ای که ریشه در فکر دینی دارد، با درخواست‌های سیاسی، قوانین یا تحریم‌های اقتصادی قابل حل نیست. چنین مسئله‌ای تنها با مشارکت مؤثر و فعال دینی که حقیقت شرعی را بیان کند و از سوی تمامی علمای مؤثر و مقتدر امت اسلامی حمایت شود، قابل رسیدگی است.

پس از بررسی وضعیت آموزش دختران در جوامع مسلمان در سراسر جهان، به ویژه در مناطق درگیری و بحران، که فرصت‌ها در آنجا محدود و موانع بسیار است، و با در نظر گرفتن چالش‌های جهانی و تحولات اجتماعی جاری که تأثیر منفی بر برنامه‌های توسعه دارند، کنفرانس با این حضور تاریخی به توصیه‌های زیر رسید:

۱. تحسین این تحول بی‌سابقه در موضوع محوری آموزش دختران در شرایط کنونی جوامع مسلمان و آینده آن‌ها، با مشارکت همه رهبران دینی مسلمان که بر صدها میلیون از جوامع مسلمان تأثیرگذار هستند. این رویداد نقطه عطفی است که مسیر صحیح را طی کرده و با منطق دینی و رویکرد درست از آموزش دختران حمایت کرده است.

۲. تأکید بر این که آموزش دختران نه تنها یک وظیفه دینی است، بلکه ضرورتی اجتماعی نیز به شمار می‌آید. این حقیقت اساسی است که شرایع الهی بر حفاظت از آن تأکید کرده‌اند، تعالیم اسلامی آن را واجب دانسته‌اند، اسناد جهانی آن را تقویت کرده‌اند و قوانین اساسی ملی آن را استوار ساخته‌اند.

۳. استناد به اصول تربیت اسلامی به منظور چارچوب‌بندی فرآیند آموزشی بر اساس پایبندی به هویت و استفاده از تجربیات و دانش‌های ملی و جهانی که در ارتقای تعلیم و تربیت نقش داشته‌اند.

۴. هم‌افزایی تلاش‌ها برای حفاظت از حق دختران در آموزش و تضمین توانمندسازی آن‌ها، به ویژه با توجه به نقش زنان تحصیل کرده در پرورش خانواده‌ها و ساخت جوامع مستقر که تأثیر مستقیمی بر امنیت و آرامش کشورهای ما و پیشگیری از افراط‌گرایی، خشونت، جرم و الحاد دارد.

۵. هشدار در برابر نظرات و فتاوی و افکار افراطی ناشی از آداب و رسوم برخی جوامع که مانع از آموزش دختران می‌شود و به شأن زن بی‌احترامی می‌کند و به سوءاستفاده نادرست از دین برای توجیه سیاست‌های محرومیت و انزوای زنان منجر می‌گردد.

۶. استفاده از تمام امکانات برای حمایت از تلاش‌های کشورهای اسلامی در راستای توسعه آموزش در شیوه‌ها و محتوای آن و تمرکز ویژه بر آموزش دختران و قرار دادن آن در رأس اولویت‌های ملی، به منظور تضمین حق دختران برای دسترسی به آموزش و التزام به تعهدات بین‌المللی در راستای اهداف توسعه پایدار

۷. اعطای بورس‌های تحصیلی رایگان برای فراهم آوردن فرصت‌های آموزشی برای دخترانی که از آثار فقر، درگیری‌ها و چالش‌های اجتماعی رنج می‌برند.

۸. توجه ویژه به تصمیمات مجامع فقهی اسلامی و فتاوی هیئت‌های علمایی در خصوص حق زن برای دریافت علم در شاخه‌های مختلف آن و در مراحل مختلف، انتشار این تصمیمات و فتاوی و مقابله با نظرات منحرفی که این حق دینی و طبیعی را هدف قرار می‌دهند.

۹. تقویت محتوای آموزشی دیجیتال، از طریق دعوت از مؤسسات آموزشی و سازمان‌های بین‌المللی برای توسعه محتوای دیجیتال که دسترسی دختران به آموزش را تسهیل کند، به‌ویژه در مناطق دورافتاده، صورت گیرد.

۱۰. توسعه برنامه‌های آموزشی ویژه برای افراد با نیازهای خاص از طریق فراهم آوردن محیط‌های آموزشی مناسب و کادر تدریسی ماهر، به‌طوری که فرصت‌های برابر برای دستاورد علمی و مشارکت اجتماعی آن‌ها تضمین شود، صورت گیرد.

۱۱. دعوت از مؤسسات قانون‌گذاری در کشورهای اسلامی برای کمک به تقویت آموزش دختران از طریق تصویب قوانین، مقررات و سیستم‌های ملی، صورت گیرد.

۱۲. دعوت از مؤسسات رسانه‌ای دولتی و خصوصی در جهان اسلام برای برگزاری کمپین‌های آگاهی‌بخش و برنامه‌های آموزشی پیرامون اهمیت آموزش دختران، با هماهنگی کارشناسان تعلیم و تربیت و رسانه، و با مشارکت علمای دین، امامان و راهبران، و پاسخ به تمامی صدهای مخالف براساس حقیقت دین اسلام، صورت گیرد.

۱۳. حمایت از مطالعات و پژوهش‌های علمی که به آموزش دختران در جوامع اسلامی پرداخته و بهترین راه‌ها برای ارتقاء آن و کاهش تهدیدهایی که مانع آن می‌شود، پیش‌بینی می‌کند، صورت گیرد.

۱۴. ستایش از ابتکار پیشگامانه‌ای که جناب آقای دکتر محمد بن عبدالکریم العیسی، دبیرکل سازمان همبستگی جهان اسلام و رئیس هیئت علمای مسلمان، با راه‌اندازی پلتفرم همکاری‌های بین‌المللی گسترده برای حمایت از آموزش دختران در جوامع مسلمان، در پی آن است، از طریق ائتلافی که سازمان‌های بین‌المللی و مؤسسات دولتی و غیردولتی را شامل می‌شود، صورت گیرد.

۱۵. کسانی که این اصول دینی اسلامی را رد می‌کنند یا بر آن‌ها تحفظ دارند، به‌اتفاق این جمع‌متین که در مقدمه این بیانیه ذکر شده است، خارج از مفاهیم امت اسلامی شمرده شده و از آن‌ها برائت جسته می‌شود، و باید از اندیشه‌هایشان (چه فرد باشند و چه مؤسسه یا نهاد عمومی و خصوصی) تبری جسته شود.

۱۶. ارسال پیامی قاطع و واضح به پلتفرم‌های دینی - از جمله دروس دینی و خطب جمعه در جهان اسلام و کشورهای اقلیت‌های مسلمان - که نشان دهد «کافی است توهین به اسلام، کافی است توهین به حقوق زنان»، می‌بایست انجام پذیرد.

۱۷. مأموریت دادن به صاحب ابتکار، جناب آقای دکتر محمد بن عبدالکریم العیسی، دبیرکل سازمان همبستگی جهان اسلام و رئیس هیئت علمای مسلمان، برای انتقال تمام تصمیمات کنفرانس، و پیگیری اجرای آن‌ها و حمایت مادی و معنوی از آن‌ها، به تمام افراد و نهادهای مربوطه، نیز باید صورت پذیرد.

۱. دولت‌های اسلامی از طریق جناب آقای دبیرکل سازمان همکاری اسلامی و در چارچوب توافق‌نامه امضا شده میان دو طرف، حمایت کنند.

۲. مؤسسات آموزشی دولتی و غیردولتی در کشورهای اسلامی و کشورهای اقلیت‌های مسلمان.

در پایان، شرکت‌کنندگان در کنفرانس از نخست‌وزیری جمهوری اسلامی پاکستان برای تلاش‌هایشان در میزبانی و پشتیبانی قدردانی کردند، همچنین از سازمان همبستگی جهان اسلام برای سازماندهی خوب تشکر کردند و از صاحب ابتکار خواستند تا کمیته‌ای دائمی برای پیگیری اجرای نتایج این رویداد مهم، از جمله توافق‌نامه‌های امضا شده که مبنای یک فعالیت مؤثر را می‌سازد، تشکیل دهند. این مسئله در سخنرانی صاحب ابتکار در افتتاحیه کنفرانس بیان شد که شامل متن زیر بود: «این ابتکار ان‌شاءالله "موثر" و "با اثر ملموس" خواهد بود، از طریق توافق‌نامه‌های نوعی امضا شده، و این ابتکار "فریادی گذرا"، یا "اعلامیه‌ای مجرد" یا "ثبت یک موقعیت" نخواهد بود، بلکه تحولی نوعی در حمایت از آموزش دختران خواهد بود که برای هر دختری که از آن محروم است خوشحال‌کننده است، و برای هر جامعه‌ای که به شدت به فرزندان و دختران خود نیاز دارد، شادمانی بخش خواهد بود.»

و درود خداوند بر پیامبر ما محمد، و بر خاندان و یارانش باد.

منتشر شده در «اسلام‌آباد - پاکستان»
۱۲ رجب ۱۴۴۶ هـ - ۱۲ ژانویه ۲۰۲۵ م

المؤتمر العالمي:
تعليم الفتيات في المجتمعات المسلمة: التحديات والفرص
The International Conference on: Girls' Education in Muslim Communities:
Challenges and Opportunities

الجامعة الإسلامية العالمية
MUSLIM WORLD LEAGUE

